

УДК 633.39

Код UPOV: PHLEU_PHL

Методика

проведення експертизи сортів тимофіївки степової (*Phleum phleoides* (L.) Karst.) на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів і гібридів виду *Phleum phleoides* (L.) Karst.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 0,1 кг.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза повинна тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. По кожному заявленому сорту щорічно закладають:

– ділянки з окремими рослинами (А): кожне дослідження включає 60 рослин, розділених на ділянки по 20, 15, 12 або 10 рослин;

– рядкові ділянки (В): кожне дослідження включає 10-метрові ділянки, розділені на два повторення, тобто ділянки по 5 м.; щільність посіву 200 рослин на 1 п/м.

За потреби встановлюється спеціальна експертиза.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 2000 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 60 рослин або частин 60 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 2000 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 0,5% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 2000 рослин допускаються 15 нетипових.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 60 рослин допускаються три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Рослина: кількість стебел (ознака 3);
- Суцвіття: за довжиною (ознака 7);
- Колоскова луска: форма верхівки (ознака 11);
- Рослина: час початку цвітіння (ознака 14).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доводять це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів тимофіївки степової

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MS A, 3	низька середня висока	3 5 7	
2. PQ	Рослина: габітус VG, A, 3	прямий напіврозлогий	1 2	
3. (*) QN	Рослина: кількість стебел MS A, 3	мала середня велика	3 5 7	
4. PQ	Листок: забарвлення VG A, B, 3	зелене сірувато-зелене	1 2	
5. QL	Листок: шорсткість краю VS A, 3	відсутня наявна	1 9	
6. QN	Листок: відношення довжина/ширина MS, A, 3	мале середнє велике	3 5 7	
7. (*) (+) QN	Суцвіття: за довжиною MS A, 3	коротке середнє довге	3 5 7	
8. QN	Суцвіття: за шириною MS A, 3	вузьке середнє широке	3 5 7	
9. (*) (+) QN	Суцвіття: відношення довжина/ширина MS A, 3	мале середнє велике	3 5 7	
10. PQ	Суцвіття: форма поперечного перерізу VS A, 3	округла еліптична	1 2	
11. (*) PQ	Колоскова луска: форма верхівки VS A, 4	гостра з остюком	1 2	
12. (+) QN	Колоскова луска нижня: відношення довжини до довжини колоска MS, A, 4	мале середнє велике	3 5 7	
13. (+) QN	Колоскова луска нижня: відношення довжини до довжини верхньої луски MS, A, 4	мале середнє велике	3 5 7	

1	2	3	4	5
14. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння MG/VG A, B, 3	ранній середній пізній	3 5 7	
15. (+) QN	Рослина: час досягання насіння VG, 5	ранній середній пізній	3 5 7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів тимофіївки степової

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	вихід у трубку
2	колосіння
3	цвітіння
4	воскова стиглість
5	повна стиглість

До 1. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 40, середня – 40–60, висока – понад 60.

До 7. Суцвіття: за довжиною, см.

Коротке – до 6, середнє – 6–12, довге – понад 12.

До 9. Суцвіття: відношення довжина/ширина, разів.

Мале – до 12, середнє – 12–15, велике – понад 15.

До 12. Колоскова луска: відношення довжини до довжини колоска, разів.

Мале – до 1,5; середнє – 1,5–2,0; велике – понад 2,0.

До 13. Колоскова луска нижня: відношення довжини до довжини верхньої луски, разів.

Мале – до 1,2; середнє – 1,2–1,5; велике – понад 1,5.

До 14. Рослина: час початку цвітіння, місяць.

Ранній – квітень, середній – травень, пізній – червень.

До 15. Рослина: час досягання насіння, місяць.

Ранній – травень, середній – червень, пізній – липень.

9. Література

1. Определитель высших растений Украины. – К. Фитосоциоцентр. 1999. – С. 449.
2. Собко В. Г. Визначник рослин Київської області / В. Г. Собко, Л. П. Мордатенко. – К.: НАНУ, НБС ім. М. М. Гришка, Дендропарк «Олександрія», 2004. – С. 53.